

CO₂ Management Plan

CO₂-Prestatieladder Niveau 5

Opdrachtgever

Jos Scholman
Linda van Schaik

Auteur:

Marjan Kloos en Christine Everaars,
Dé CO₂ Adviseurs
Hans Kooijman, Jos Scholman

Inhoud

1	Inleiding en verantwoording	3
1.1	LEESWIJZER	4
2	Beschrijving van de Organisatie	5
2.1	BELEIDSVERKLARING	6
2.2	STATEMENT BEDRIJFSGROOTTE.....	6
3	Emissie-inventaris rapport	7
3.1	VERANTWOORDELIJKE	7
3.2	BASISJAAR EN RAPPORTAGE	7
3.3	AFBAKENING.....	7
3.4	DIRECTE EN INDIRECTE GHG-EMISSIES.....	8
3.4.1	Berekende GHG-emissies	8
3.4.2	Verbranding biomassa.....	9
3.4.3	GHG-verwijderingen	9
3.4.4	Uitzonderingen.....	9
3.4.5	Belangrijkste beïnvloeders.....	9
3.4.6	Toekomst.....	9
3.4.7	Significante veranderingen	9
3.5	KWANTIFICERINGSMETHODEN.....	9
3.6	EMISSIEFACTOREN	10
3.7	ONZEKERHEDEN	10
3.8	VERIFICATIE	10
3.9	RAPPORTAGE VOLGENS ISO 14064-1	11
4	Energie meetplan.....	12
4.1	PLANNING MEETMOMENTEN.....	12
4.2	MEETPLAN SCOPE 1 EN 2.....	12
4.3	MEETPLAN SCOPE 3.....	12
4.3.1	Keuze meenemen GHG categorieën.....	12
4.3.2	Berekeningen en emissiefactoren.....	13
5	Stuurcyclus	14
5.1	PLAN	14
5.2	DO	15
5.3	CHECK.....	16
5.4	ACT.....	18
6	Kwaliteitsmanagementplan	19
7	Communicatieplan	21
7.1	EXTERNE BELANGHEBBENDEN	21
7.2	INTERNE BELANGHEBBENDEN	21
7.3	PROJECTEN MET GUNNINGVOORDEEL.....	21
7.4	COMMUNICATIEMIDDELEN	22
7.5	INTERNE COMMUNICATIE	22
7.5.1	Managementoverleg	22
TIJDENS HET	22
7.5.2	Uitvoerdersoverleg.....	22
7.5.3	Toolboxmeeting	22
7.5.4	Personeelsbijeenkomst.....	22
7.5.5	Intranet.....	22
7.6	EXTERNE COMMUNICATIE.....	23
7.6.1	Website.....	23
7.6.2	Tijdschrift	23
7.6.3	Financiën	23
7.7	PLANNING	23

1 Inleiding en verantwoording

Jos Scholman is op 28 april 1975 opgericht door Jos Scholman als eenmanszaak in loonwerk en machineverhuur. Na jaren gestage groei is de eenmanszaak op 30 september 1985 overgegaan in een bv voor aanneming en cultuurtechnische werken. In 1993 heeft de overname van een aannemingsbedrijf in de wegenbouw ervoor gezorgd dat Jos Scholman ook in de grond- weg- en waterbouw werkzaam werd. Jos Scholman is in de loop der jaren sterk gegroeid en ons personeelsbestand is meegegroeid. Inmiddels hebben de verschillende werkmaatschappijen van Jos Scholman een totaal van 180 vaste medewerkers. Wij combineren ons geavanceerde machinepark met de kunde en vaardigheid van onze medewerkers en de zorgvuldige structurering van onze bedrijfsvoering om uw projecten tot een succes te maken. Van voorbereiding tot afronding heeft Jos Scholman het hele project in eigen beheer. Door de hoge mate van betrokkenheid is Jos Scholman een betrouwbare partner om samen met u het gewenste eindresultaat te behalen.

Van opdracht tot de oplevering verzorgen wij het project voor onze partners. Op deze wijze voert Jos Scholman Groen en GWW-projecten uit en heeft veel projecten gerealiseerd tot volle tevredenheid van opdrachtgevers op lokaal, provinciaal en landelijk niveau. Met een inzichtelijke werkwijze en een representatieve aanpak werkt Jos Scholman aan projecten variërend van reconstructie tot aanleg en onderhoud van Groen en GWW. Jos Scholman heeft jarenlange ervaring op het gebied van (her-)inrichting en onderhoud van de openbare ruimte en infrastructuur en wil met haar diensten bijdragen aan een plezierige en uitdagende leef- en werkomgeving. Voor Jos Scholman is "Duurzaamheid en Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen" een actueel thema. Dit komt onder meer tot uiting in de initiatieven die Jos Scholman onderneemt om zich te certificeren (CO₂-Prestatieladder). Door deze rapportage wil Jos Scholman inzicht geven in het beleid rondom uitstoot en reductie. Jos Scholman is een prominente marktpartij en de innovatieve dienstverlener met de juiste mix tussen de sectoren Groen, Infra, Water en Sport. Jos Scholman neemt daartoe initiatieven om het elektriciteit en brandstofverbruik bij uitvoering van haar diensten en projecten te beperken en de CO₂-bewust certificaat behouden en de uitstoot reduceren ten gunste van onze leef- en werkomgeving.

Onze opdrachtgevers zijn:

- ✓ Rijksoverheid (Rijkswaterstaat)
- ✓ Provinciale Waterstaten
- ✓ Water-/Zuiveringsschappen
- ✓ Ministeries (Defensie, VROM)
- ✓ Provincies
- ✓ Gemeenten
- ✓ Sportvereniging
- ✓ Bedrijven en Instellingen
- ✓ Vereniging van eigenaren
- ✓ Particulieren

Jos Scholman wil daarnaast graag weten hoe haar activiteiten en diensten integraal scoren op klimaatvriendelijkheid. Dit kan inzichtelijk worden gemaakt met behulp van een CO₂-footprint. Wij hebben van elk achterliggend jaar een footprint gemaakt, waarbij 2014 als basisjaar geldt.

De CO₂-footprint geeft een inventarisatie van de totale hoeveelheid uitgestoten broeikasgassen, alsmede inzicht in de herkomst van deze emissies over de verschillende processen van Jos Scholman.

Het nemen van onze maatschappelijke verantwoordelijkheid ten aanzien van de negatieve impact die onze bedrijfsactiviteiten uitoefenen op het milieu is voor Jos Scholman van cruciaal belang. Hier wordt invulling aan gegeven door het voeren van een actief milieubeleid geënt op voortdurend verbeteren volgens het principe van de "PDCA-methodiek". Het reduceren van de CO₂-uitstoot is hierbij van wezenlijk belang voor de organisatie. Onze maatschappelijke verantwoordelijkheid op dit gebied willen wij uitdragen aan de hand van de richtlijnen die de CO₂-Prestatieladder daarvoor aanreikt. Hiermee geven wij aan te voldoen aan niveau 5 van de CO₂-Prestatieladder v3.0.

1.1 Leeswijzer

Dit document is ter onderbouwing van de eisen in de CO₂-Prestatieladder. In de volgende hoofdstukken worden verschillende eisen aan de orde gesteld. Hieronder een leeswijzer voor de eisen van de CO₂-Prestatieladder.

Hoofdstuk in dit document	Eis in de CO₂-Prestatieladder
Hoofdstuk 2: Beschrijving van de organisatie	3.A.1
Hoofdstuk 3: Emissie-inventaris rapport	3.A.1
Hoofdstuk 4: Energie meetplan	2.C.2
Hoofdstuk 5: Stuurcyclus	2.C.2
Hoofdstuk 6: TVB-Matrix	2.C.2
Hoofdstuk 7: Energiemanagement actieplan	3.B.2
Hoofdstuk 8: Kwaliteitsmanagementplan	4.A.2
Hoofdstuk 9: Communicatieplan	2.C.3

2 Beschrijving van de Organisatie

Het energiemangementplan van Jos Scholman heeft het doel, te omschrijven hoe wij voldoen aan de certificatie voorwaarden voor niveau 5 van de CO₂-Prestatieladder, hoe wij dit aantonen en inzichtelijk maken. Het energiemangementplan van Jos Scholman is geënt op het handboek CO₂-Prestatieladder versie 3.0. De maatregelen van beleidsmatige, organisatorische en administratieve aard om te voldoen aan de CO₂-Prestatieladder worden binnen Jos Scholman tevens geborgd door gecertificeerde managementsystemen:

- ✓ ISO 9001:2008
- ✓ VCA**
- ✓ BRL Groenvoorziening 2012
- ✓ ISO 14001:2004
- ✓ CO₂ Bewust certificaat trede 5
- ✓ BRL 7000 – protocol 7001, 7003 & 7004
- ✓ ISA sport
- ✓ Nuon – Nederlandse Wind Certificaat
- ✓ Aequor erkend leerbedrijf
- ✓ Fundeon erkend leerbedrijf
- ✓ Kenteq erkend leerbedrijf
- ✓ Innovam erkend leerbedrijf

Om structureel monitoren en evaluaties van de CO₂ inventarisatie en de reductiemaatregelen volgens het principe van de “PDCA-methodiek” te borgen zijn er sturende maatregelen omschreven. Het CO₂ Managementplan van Jos Scholman wordt via de website www.joscholman.nl en de site van SKAO openbaar gemaakt voor geïnteresseerden en belanghebbenden.

Dit rapport is opgesteld overeenkomstig:

- ✓ Handboek CO₂-Prestatieladder 3.0, d.d. 10 juni 2015;
- ✓ NEN-ISO 14064-1 Greenhouse gases – Part 1: Specification with guidance at the organization level for quantification and reporting of greenhouse gas emissions and removals, d.d. maart 2006, paragraaf 7.3.1.
- ✓ Het datamanagement opgenomen in Appendix C van de GHG Corporate Value Chain (scope 3) Accounting and Reporting Standard (WBCSD/WRI, september 2011)
- ✓ NEN-EN ISO 50001

De CO₂-Prestatieladder is gebaseerd op het GHG (Green House Gas)-protocol en is een instrument om bedrijven die deelnemen aan aanbestedingen te stimuleren tot CO₂-bewust handelen in de eigen bedrijfsvoering en bij de uitvoering van projecten. Het gaat daarbij met name om: energiebesparing, efficiënt gebruik maken van materialen en gebruik van duurzame energie.

2.1 Beleidsverklaring

Dit energie managementplan met emissiereductie verklaring is opgesteld door Jos Scholman en is opgenomen in het “Energie managementplan van de Onderneming”. Het emissiereductie beleid is erop gericht de emissies van onze bedrijfsactiviteiten inzichtelijk te maken, te registreren, monitoren en te beperken. Wij streven ernaar dit resultaat te overtreffen zodat wij tot 10% besparing in drie jaar komen. Conform het principe van Plan, Do, Check, Act zullen wij ieder jaar de resultaten extern laten toetsen door een erkent CI en zullen waar nodig de doelstellingen aanpassen. In het onderhavige energiemangementplan zijn de doelstellingen opgenomen die ons beleid ondersteunen. Door periodiek te rapporteren en publiceren zullen we vaststellen en communiceren in welke mate de doelstellingen behaald zijn. Wij streven ernaar om continu ons CO₂- beleid te verbeteren.

Op basis van dit document worden het personeel, personen die voor of namens ons bedrijf werkzaam zijn geïnformeerd omtrent de reductiedoelstellingen van Jos Scholman. Alsmede is na publicatie dit beleid openbaar toegankelijk voor alle opdrachtgevers en andere belanghebbenden. Toereikende middelen zullen door de directie ter beschikking worden gesteld om de intern gestelde CO₂ doelstellingen te bereiken en aantoonbaar te kunnen participeren in de door de organisatie aangereikte initiatieven.

Wij hanteren een bedrijfsvoering op certificatie niveau 5 van de CO₂-Prestatieladder, om vanaf dat vertrekpunt volgens de PDCA-methode voortdurend onze CO₂-emissies te analyseren en waar mogelijk te verminderen. Dit in combinatie met een toenemende bewustwording van ons personeel dient ervoor te zorgen dat de reductiedoelstellingen behaald worden. Deze verklaring is opgesteld en ondertekend door de directie van Jos Scholman.

2.2 Statement bedrijfsgrootte

De totale CO₂-uitstoot van Jos Scholman bedraagt 6.882,5 ton CO₂. Hiervan is 6.740,9 ton CO₂-uitstoot door projecten en 141,5 ton CO₂-uitstoot door kantoren. Jos Scholman valt daarmee in de categorie middelgroot bedrijf.

	Diensten¹²	Werken / leveringen
Klein bedrijf	<i>Totale CO₂-uitstoot bedraagt maximaal (≤) 500 ton per jaar.</i>	<i>Totale CO₂-uitstoot van de kantoren en bedrijfsruimten bedraagt maximaal (≤) 500 ton per jaar, en de totale CO₂-uitstoot van alle bouwplaatsen en productielocaties bedraagt maximaal (≤) 2.000 ton per jaar.</i>
Middelgroot bedrijf	<i>Totale CO₂-uitstoot bedraagt maximaal (≤) 2.500 ton per jaar.</i>	<i>Totale CO₂-uitstoot van de kantoren en bedrijfsruimten bedraagt maximaal (≤) 2.500 ton per jaar, en de totale CO₂-uitstoot van alle bouwplaatsen en productielocaties bedraagt maximaal (≤) 10.000 ton per jaar.</i>
Groot bedrijf	<i>Totale CO₂-uitstoot bedraagt meer dan (>) 2.500 ton per jaar.</i>	<i>Totale CO₂-uitstoot van de kantoren en bedrijfsruimten bedraagt meer dan (>) 2.500 ton per jaar, en de totale CO₂-uitstoot van alle bouwplaatsen en productielocaties bedraagt meer dan (>) 10.000 ton per jaar.</i>

Tabel 1 | Indeling in klein, middelgroot of groot bedrijf volgens Handboek CO₂-Prestatieladder versie 3.0

3 Emissie-inventaris rapport

3.1 Verantwoordelijke

Voor het voldoen aan het energiemanagementplan ligt de eindverantwoordelijkheid bij de directie van Jos Scholman in de persoon van de heer R. Scholman. Verificatie van de footprint heeft plaats gevonden door Dé CO₂ Adviseurs.

De gedelegeerde eindverantwoordelijke voor de interne- en externe communicatie omtrent de CO₂ prestatie is Hans Kooijman (KAM).

De gedelegeerde eindverantwoordelijke voor het opstellen van de CO₂ plannen, rapportages en communicatie is Hans Kooijman.

Bezoekadres:	Postadres:
Jos Scholman	Jos Scholman
Morsebaan 1	Postbus 1458
3439 NA Nieuwegein	3430 BL Nieuwegein
Tel: 030 – 60 44 282	Tel: 030 – 60 44 282
www.joscholman.nl	www.joscholman.nl
info@joscholman.nl	info@joscholman.nl

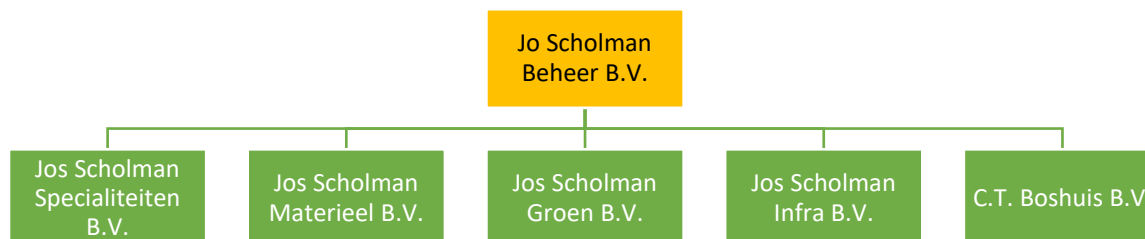
3.2 Basisjaar en rapportage

Dit rapport betreft het jaar 2017; het jaar 2014 dient daarbij als referentiejaar voor de CO₂-reductiedoelstellingen.

3.3 Afbakening

Volgens het handboek CO₂-Prestatieladder dient de organisatorische grens voor het bepalen van de CO₂ footprint vastgesteld te worden. Uitgangspunt hiervoor is de holding. De betreffende organisatieonderdelen zijn direct betrokken bij het veroorzaken van de CO₂-emissies en activiteiten die daarmee gemoeid zijn behoren tot de core business. Deze uitgangspunten zorgen ervoor dat de grootste energiestromen in alle onderdelen meewegen voor de footprint. Conform GHG-model en de SKAO-handleiding is er sprake van optie 2. Hetgeen geheel in lijn is met het facility begrip uit de ISO 14064 vallen het aanbieden en inkopen tussen delen van een en dezelfde houdermaatschappij of vergelijkbare ondernemingsconstructies (intra company transacties) binnen de organisatorische grens van het bedrijf. Onderstaande organisatieonderdelen behoren tot de organisatorische grens of wel de “Organizational boundary”. Jos Scholman Beheer treedt als beheerder van aandelen op maar ontplooit geen activiteiten. Verder bestaat per werkmaatschappij een bestuurdersketen welke onder het gezag

van Jos Scholman Holding B.V. vallen. Uit de AC-analyse blijkt dat deze bestuurders geen activiteiten in de boundary ontplooiën.

Figuur 1 | Organogram Jos Scholman BV

In 2018 heeft Jos Scholman een nieuwe B.V. overgenomen, waardoor de boundary wordt uitgebreid. Het gaat dan om C.T. Boshuis B.V. (KvK nummer 71410201). Het verbruik van deze entiteit zal volledig binnen de boundary worden opgenomen, dit gaat dan vooral om verbruik van materieel en vervoer. De B.V. vestigt zich namelijk in hetzelfde pand als Jos Scholman al zit; er wordt dus geen nieuwe locatie toegevoegd aan de boundary. Daarnaast is Jos Scholman Handelsmaatschappij van naam gewisseld en heet deze entiteit nu Jos Scholman Specialiteiten B.V.

3.4 Directe en indirecte GHG-emissies

3.4.1 Berekende GHG-emissies

De directe- en indirecte GHG-emissies van Jos Scholman bedroeg in 2017 6.882,5 ton CO₂. Hiervan is alle uitstoot veroorzaakt door directe GHG-emissies (scope 1) en geen CO₂-uitstoot door indirecte GHG-emissies (scope 2).

Scope 1		omvang	eenheid	conversiefactor	ton CO ₂
Overige energiedragers t.b.v. Kantoor	Aardgas	75.000,31	m ³	1.887	141,5
Personenvervoer personenauto	Benzine	44.498,32	liters	2.740	121,9
Personenvervoer personenauto / vrachtwagen / Materieel	Diesel	333.393,00	liters	3.230	1.076,9
Personenvervoer personenauto / vrachtwagen / Materieel	Diesel B 100	1.712.961,00	liters	3.154	5.402,7
Vervoer personen auto	LPG	48.063,58	liters	1.806	86,8
Handgereedschap	Aspen	13.070,00	liters	2.150	28,1
Overige energiedragers anders dan vervoer	Propaan	4.860,15	liters	1.725	8,4
gassen	Lasgas/ snijbrander/ zuurstof e.d.	250,00	liters	72	0,0
Smeermiddelen	Smeer olie	558,00	liters	3.035	1,7
Koelvloeistof		1.680,00	liters	1.810	3,0
Overig	Overige olieën	3.882,00	liters	2.947	11,4
Totaal scope 1					6.882,5

Scope 2		omvang	eenheid	conversiefactor	ton CO ₂
Elektraverbruik - grijze stroom		-	kWh	649	-
Elektraverbruik - groene stroom		463.443,70	kWh	-	-
Totaal scope 2					-

Totaal scope 1 en 2

6.882,5

Tabel 2 | CO₂-uitstoot 2017 (in tonnen CO₂)

Scope 3 emissies van het bedrijf zijn bepaald aan de hand van een kwantitatieve scope 3 analyse. Daaruit zijn over 2017 de volgende emissies berekend:

GHG - Categorie	2017
<i>Purchased Goods & Services</i>	15.298
<i>Transportation and distribution</i>	262
<i>Waste Generated in Operations</i>	204
<i>Employee Commuting</i>	78
Totaal	15.842
Gerelateerd	507

3.4.2 Verbranding biomassa

Verbranding van biomassa vond niet plaats bij Jos Scholman in 2017.

3.4.3 GHG-verwijderingen

Er heeft geen broeikasgasverwijdering of compensatie plaatsgevonden bij Jos Scholman in 2017.

3.4.4 Uitzonderingen

Er zijn geen noemenswaardige uitzonderingen te noemen op het GHG Protocol.

3.4.5 Belangrijkste beïnvloeders

Binnen Jos Scholman zijn geen individuele personen te benoemen die een dermate invloed op de CO₂ footprint hebben, dat gedragsverandering van deze individuele persoon alleen al zou zorgen voor een significante verandering in de CO₂ footprint.

3.4.6 Toekomst

De emissies in de paragrafen hierboven zijn vastgesteld voor het jaar 2017. De verwachting is dat deze emissies in het komende jaar niet aan grote verandering onderhevig zullen zijn. Wel zal, gezien de doelstellingen van Jos Scholman, de CO₂-uitstoot de komende jaren dalen.

3.4.7 Significante veranderingen

Zoals in hoofdstuk 3 beschreven geldt 2014 als basisjaar. De voortgang van de reductie in CO₂-uitstoot zal beschreven worden in het document CO₂ reductieplan.

3.5 Kwantificeringsmethoden

Voor het kwantificeren van de CO₂-uitstoot is gebruik gemaakt van een voor Jos Scholman op maat gemaakt model.

In het model kunnen alle verbruiken worden ingevuld. Vervolgens wordt de daarbij behorende CO₂-uitstoot automatisch berekend en vergeleken met het basisjaar. Hierbij zijn de emissiefactoren van de website co2emissiefactoren.nl gehanteerd.

In hoofdstuk 4 van het CO₂ management plan van Jos Scholman wordt beschreven waar de brongegevens per energiestroom vandaan komen.

3.6 Emissiefactoren

Voor de inventarisatie van de CO₂-uitstoot van Jos Scholman over het jaar 2017 zijn de emissiefactoren volgens de CO₂-Prestatieladder 3.0 gehanteerd (van de website co2emissiefactoren.nl). Omdat het gaat om specifieke emissiefactoren op nationaal niveau, zijn de gehanteerde emissiefactoren zeer geschikt voor het omrekenen van de broeikasgas activiteiten data naar de daarmee gepaard gaande CO₂-emissies.

De emissiefactoren van Jos Scholman zullen te allen tijde mee gaan met wijzigingen in de emissiefactoren van de CO₂-Prestatieladder 3.0. Voor de berekening van de CO₂ footprint van 2017 zijn emissiefactoren gebruikt volgens 01-12-2017. Deze zijn gecontroleerd op 15-03-2018. In de tussentijd zijn enige wijzigingen doorgevoerd in de emissiefactoren, maar dit betreffen emissiefactoren die pas gaan gelden vanaf januari 2018 en niet worden teruggerekend over historische data. De veranderde waarden betreffen aardgas en grijze stroom. In de emissie-inventaris over 2018 en toekomstige jaren zullen deze dus wel meegenomen worden.

Er zijn geen "Removal factors" van toepassing.

3.7 Onzekerheden

Gezien de absolute waarden die wij hanteren voor de berekening is voor het kalenderjaar 2017 geen sprake van onzekerheden omtrent de CO₂-emissie. Bij de berekening van de CO₂-emissie zijn de volgende onderdelen uitgesloten:

- ✓ Zakelijk vliegverkeer kunnen we buiten beschouwing laten omdat er bij Jos Scholman niet zakelijk wordt gevlogen. Privé kilometers die met zakelijke voertuigen wordt gereden zijn te verwaarlozen, minder dan 1%. En met privé voertuigen zijn de zakelijk kilometers ook verwaarloosbaar, dit bedraagt ook minder dan 1%.

3.8 Verificatie

De emissie-inventaris van Jos Scholman is niet geverifieerd.

3.9 Rapportage volgens ISO 14064-1

Dit rapport is opgesteld volgens de eisen uit ISO 14064-1, paragraaf 7. In onderstaande tabel is een kruistabel gemaakt van de onderdelen uit ISO 14064-1 en de hoofdstukken in het rapport.

ISO 14064-1	§ 7.3 GHG report content	Beschrijving	Hoofdstuk rapport
	A	Reporting organization	2
	B	Person responsible	3.1
	C	Reporting period	3.2
4.1	D	Organizational boundaries	3.3
4.2.2	E	Direct GHG emissions	3.4
4.2.2	F	Combustion of biomass	3.4
4.2.2	G	GHG removals	3.4
4.3.1	H	Exclusion of sources or sinks	3.4
4.2.3	I	Indirect GHG emissions	3.4
5.3.1	J	Base year	3.2
5.3.2	K	Changes or recalculatons	3.4
4.3.3	L	Methodologies	3.5
4.3.3	M	Changes to methodologies	3.6
4.3.5	N	Emission or removal factors used	3.6
5.4	O	Uncertainties	3.7
	P	Statement in accordance with ISO 14064-1	3.9
	Q	Verification	3.8

Tabel 3 | Kruistabel ISO 14064-1

4 Energie meetplan

Het Energie meetplan bevat een aantal vaste onderdelen voor het up-to-date houden van het CO₂ -managementsysteem. Het plan is opgezet om te zorgen dat het gehele CO₂-reductiesysteem voldoet aan de eisen van ISO50001, ISO 14064-1 en aan de richtlijnen van het GHG Protocol Standard; en dat gedurende het jaar continue verbetering plaatsvindt.

Hans Kooijman heeft de documenten die betrekking hebben op het CO₂ beleid in beheer. Hij draagt zorg voor het juist archiveren en versiebeheer van deze documenten zodat de meest actuele versie van documenten altijd beschikbaar is en oudere versies eenvoudig achterhaald kunnen worden. Daarbij worden oudere versies van documenten minimaal 2 jaar bewaard.

4.1 Planning meetmomenten

Voor het meten van de verschillende energiestromen is een plan opgesteld. In de onderstaande tabel is te zien wanneer energiefactoren gemeten worden, door wie en waar de informatie verkregen kan worden. De wijze waarop de verbruiken worden gemeten is de meest haalbare wijze, waarbij rekening wordt gehouden met het doel waarvoor de gegevens worden verzameld en dus de mate van detail die nodig is. De persoon verantwoordelijk voor het verzamelen van de gegevens is daarom op de hoogte van de wijze waarop deze gegevens in de Emissie-inventaris verwerkt worden.

4.2 Meetplan scope 1 en 2

Scope 1 emissies

Categorie	Meetmoment	Wie	Toelichting
Gasverbruik (in m ³ aardgas)	Elk half jaar	Hans Kooijman	Facturen van de energie leveranciers kan opgevraagd worden bij boekhouding
Brandstofverbruik materieel en auto's (in liters benzine, diesel & LPG)	Elk half jaar	Hans Kooijman	Uitdraai van de tankpassen en het uitlezen van het tank systeem.

Scope 2 emissies

Categorie	Meetmoment	Wie	Toelichting
Elektriciteitsverbruik (in kWh)	Elk half jaar	Hans Kooijman	Facturen van de energie leveranciers kan opgevraagd worden bij boekhouding

4.3 Meetplan scope 3

4.3.1 Keuze meenemen GHG categorieën

De volgende GHG categorieën zijn niet van toepassing voor Jos Scholman en daarom niet meegenomen in de scope 3 analyse: 2. Capital Goods, 8. Leased Assets (upstream), 10. Processing of Sold Products, 13. Leased Assets (downstream), 14. Franchises en 15. Investments. Categorie 3. Fuel and Energy Related Activities, en categorie 6. Business Travel, zijn reeds afgedekt in de emissie inventaris scope 1 en 2.

4.3.2 Berekeningen en emissiefactoren

Op basis van bedrijfsgegevens, inschattingen en conversiefactoren uit literatuur is een berekening gemaakt van de grootte van scope 3 emissie van Jos Scholman. In het document van de scope 3 emissies worden tevens de bronnen vermeld van de emissiefactoren. De gebruikte gegevens en emissiewaarden per categorie zijn de best mogelijke waarden die op dit moment beschikbaar zijn. Deze scope 3 emissies zullen ieder jaar opnieuw geïnventariseerd worden en waar mogelijk en noodzakelijk verbeterd.

5 Stuurcyclus

Het principe van de CO₂-Prestatieladder is gebaseerd op de Plan, Do, Check, Act cyclus:

1. Plan: beleid en doelstellingen
2. DO: implementatie en uitvoering
3. CHECK: monitoren en controle
4. ACT: continue verbetering

Doelstellingen vastleggen, werkzaamheden plannen en uitvoeren, voortgang en resultaten monitoren en op basis van de resultaten het bijstellen van de doelstellingen of het genereren van nieuwe. Deze norm, in combinatie met de SMART methodiek voor het opstellen van de doelstellingen vormt de basis voor de CO₂-reductie.

5.1 Plan

De analyse van het energieverbruik en het opstellen van de energie reductiedoelstellingen, vormen samen de plan fase. In het bestand CO₂ reductiemaatregelen en voortgang zijn alle maatregelen inhoudelijk omschreven, waarbij ook de huidige status is gepresenteerd. Het kansenschema wordt ieder half jaar herzien m.b.t. nieuwe kansen en behaalde resultaten. Op deze manier blijft het schema actueel.

Onderstaande nieuwe kansen wachten op implementatie:

- ✓ Onderzoeken en inzetten groene aggregaat
- ✓ Zuinig rijden: Green Driver Challenge, resultaten terugkoppelen
- ✓ Jaarlijkse analyse van energierekeningen van alle gebouwen
- ✓ Doorvoeren alle erkende maatregelen energiebesparing
- ✓ Gefaseerd invoeren LED verlichting
- ✓ Onderzoek plaatsen bewegingssensoren verlichting
- ✓ Onderzoek naar zonnepanelen op pand
- ✓ Onderzoek naar bezit CO₂-bewust certificaat of dit mee kan wegen in selectie onderaannemers - uitwerken
- ✓ Onderzoeken van de mogelijkheden tot het exploiteren van een grasvergister t.b.v. CO₂ reductie, mogelijk energieneutraal wagenpark
- ✓ Onderzoek naar wens bij OG t.b.v. inkoop duurzame producten
- ✓ Gefaseerd invoeren van LED verlichting op keten
- ✓ Plan maken t.b.v. papierbesparing
- ✓ Uitdiepen Co₂ uitstoot woon-werk verkeer + onderzoek besparingsmaatregelen
- ✓ Onderzoek doen naar verwerkingstechnieken van groenafval verwerkers
- ✓ CO₂ reductie kwantificeren t.b.v. initiatief biomassa centrale
- ✓ Onderzoek doen naar verbruik nachtstroom ten einde besparingen te genereren

Doel

In de planningsfase worden taken en verantwoordelijkheden met betrekking tot de GHG-inventarisatie belegd.

Resultaat

De (hoofd) resultaten van de planningsfase zijn:
Taken en verantwoordelijkheden belegd

Activiteiten

De volgende stap worden tenminste jaarlijks doorlopen:
Beleid bepalen m.b.t. inventarisatie

De stap wordt in de volgende sub paragrafen uitgewerkt.

Beleid bepalen mbt inventarisatie

Het effect van de maatregelen ter verbetering van de inventarisatie worden beoordeeld. Dit wordt gedaan aan de hand van het inventarisatierapport van de KAM-coördinator en de voorgestelde maatregelen. Over de voorgestelde maatregelen wordt besloten voor uitvoering. Daartoe wordt budget vrijgemaakt en activiteiten ingepland en toebedeeld. (zie EMP en participatie)

Documenten:

Managementreview

Functieomschrijvingen:

MT, bestaande uit:
Directie, bedrijfsleider.

5.2 Do

Doel

In de do-fase, implementatie en uitvoeringsfase, wordt de inventarisatie uitgevoerd.

Resultaat

De (hoofd) resultaten van de implementatie- en uitvoeringsfase zijn:
- Verzamelen energie verbruiken over periode

Procesoverzicht

De implementatie- en uitvoeringsfase betreft de volgende onderdelen:

1. Registreren energie hoeveelheden

De verschillende onderdelen van de implementatie- en uitvoeringsfase worden in de volgende paragrafen uitgewerkt.

Registreren energie hoeveelheden

De registraties worden per energieaspect geregistreerd. Conform de volgende instructie.

Energieaspect	Frequentie	Uitvoering door	Registratiedocument
Aardgas gebouwen	Per dag	Medewerker	Stedin e-portal
Elektriciteit gebouwen	Per dag	Medewerker	Stedin e-portal

<i>Brandstoffen wagenpark</i>	<i>Per dag</i>	<i>Medewerker planning</i>	<i>Excel document met registratie alle tankingen</i>
<i>Zakelijk gebruik OV</i>	<i>n.v.t.</i>	<i>n.v.t.</i>	<i>n.v.t.</i>
<i>Zakelijk gebruik vliegreizen</i>	<i>n.v.t.</i>	<i>n.v.t.</i>	<i>n.v.t.</i>
<i>Woon werkverkeer</i>	<i>Half jaarlijks</i>	<i>KAM iom P&O</i>	<i>Lijst personeelsbestand P&O</i>
<i>Afval hoeveelheden</i>	<i>Jaarlijks</i>	<i>KAM i.o.m. inkoop</i>	<i>Grootboekrekeningen financiële adm./ onderliggende facturen</i>
<i>Waterverbruik</i>	<i>Per half jaar</i>	<i>Medewerker</i>	<i>Watermeter</i>
<i>Papierverbruik</i>	<i>Halfjaarlijks</i>	<i>KAM i.o.m. inkoop</i>	<i>Ricoh portal</i>

Documenten:

CO₂ footprint (jaar/halfjaar).xls
 CO₂-Emissieverantwoording (jaar) (halfjaar)

Funcieomschrijvingen:

Financieel Administratief Medewerker
 KAM-coördinator

5.3 Check

Doel

Doel is om de uitgevoerde registratie te controleren op fouten, omissies, onvolledigheden, inschattingen, gebruik van formules en conversiefactoren.

Resultaat

De (hoofd) resultaten van de controlefase zijn:

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Gecontroleerde registratie ✓ Actuele conversiefactoren ✓ CO₂ footprint 	
---	--

Activiteiten

De controlefase betreft de volgende onderdelen:

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Beoordelen registraties; ✓ Bijwerken / controleren conversiefactoren; ✓ Opstellen CO₂ footprint. 	
---	--

De verschillende onderdelen van de controlefase worden in de volgende paragrafen uitgewerkt.

Beoordelen registraties

Norm

Appendix C van de GHG Corporate Value Chain (scope 3) Accounting and Reporting Standard (WBCSD/WRI, september 2011)

Proces

De KAM coördinator beoordeeld de registratie op de volgende punten:

- ✓ Is de boundary nog toereikend? (zijn er organisatiedelen bijgekomen?)
- ✓ Zijn er nieuwe energie aspecten bijgekomen (moet administratie worden uitgebreid)
- ✓ Zijn de registraties accuraatheid, zonder afwijkingen, fouten, en zaken hiaten, zijn de juiste bronnen gebruikt, zijn de juiste formules gebruikt? etc.
- ✓ Inschattingen worden gemaakt, daar waar registratie niet toereikend is

Documenten:

CO₂-Emissieverantwoording (jaar/halfjaar)

Functieomschrijvingen:

KAM-coördinator

Bijwerken conversiefactoren

Norm

Handboek CO₂-Prestatieladder

Diverse bronnen: Ecoinvent database, Nationale Milieu Database

Proces

De KAM-coördinator controleert de wijzigingen op de conversiefactoren en voert die in het rekenblad voor de CO₂ footprint berekening: CO₂ footprint (jaar/halfjaar) .xls

Documenten:

CO₂ footprint (jaar/halfjaar).xls

Functieomschrijvingen:

KAM-coördinator

Opstellen CO₂ footprint

Norm

ISO14064-1: 2006 Greenhouse gases – Part1

Proces

De gegevens uit de registratie en de conversiefactoren vormen de basis voor de Co₂ footprint berekening. De berekening wordt automatisch gemaakt in de Excel Inventarisatie Co₂ footprint.xls. De Co₂ footprint wordt halfjaarlijks opgesteld door de KAM-coördinator.

Documenten:

CO₂ footprint (jaar/halfjaar).xls

CO₂-Emissieverantwoording (jaar/halfjaar).xls

Functieomschrijvingen:

KAM-coördinator

5.4 Act

Doel

In de act fase wordt op basis van de inventarisaties maatregelen vastgesteld om de inventarisatie te verbeteren.

Resultaat

De (hoofd) resultaten van de planningsfase zijn:

- ✓ Vaststelling compleetheid GHG-inventarisatie;
- ✓ Vaststelling nauwkeurigheid GHG-inventarisatie;
- ✓ Vaststelling verbeterpunten GHG-inventarisatie;
- ✓ Vaststelling maatregelen GHG-inventarisatie;

Activiteiten

De volgende stappen worden tenminste jaarlijks doorlopen:

- ✓ Beoordelen compleetheid GHG-inventarisatie;
- ✓ Beoordelen nauwkeurigheid GHG-inventarisatie;

Definitie maatregelen aan de hand van resultaten compleetheid en nauwkeurigheid;

De stappen worden in de volgende sub paragrafen uitgewerkt.

Beoordelen GHG-inventarisatie: compleetheid, nauwkeurigheid en evt. maatregelen Norm

Appendix C van de GHG Corporate Value Chain (scope 3) Accounting and Reporting Standard (WBCSD/WRI, september 2011)

Proces

In dit proces wordt per kwartaal gekeken t.a.v. fouten, omissies, inschattingen, consistentie, juist gebruik formules en conversiefactoren. Vastgesteld wordt welke delen van de inventarisatie verbeterd moet worden. Gelet wordt op verbeteringen op het gebied van registraties, instructies, trainingen, meetinstrumenten, controles, formules en nieuwe conversiefactoren. Verantwoordelijk is de directie.

Aan de hand van de beoordeelde compleetheid en nauwkeurigheid worden maatregelen voorgesteld. Verantwoordelijken worden benoemd voor de uitvoering. De maatregelen worden opgenomen in MT-overleg. Verantwoordelijk is de directie.

Milieuaspect	Boundary toereikend	Registratie accuraat	Gebruik van aannames/ inschattingen/verdeelsleutels
Gas (m3)	Ja	Ja	
Elektraverbruik (kWh)	Ja	Ja	
Water (m3)	Ja	Ja	
Brandstofverbruik (l)	Ja	Ja	
Gereden km's	Nee	Nee	Privé niet in beeld derhalve aanname
Papierverbruik (pak 500 vel)	Ja	Ja	Inkoop administratie

Ingekochte materialen	Nee	Ja	Niet altijd juiste CO ₂ conversiefactor, benadering / ketenanalyses / dominantieanalyse
Bedrijfsafval (l)	Ja	Nee	Zie opmerking
Zijn er nieuwe milieu/energie-aspecten bijgekomen?			
Nee			
Opmerkingen			
<i>Het bedrijfsafval wordt geregistreerd aan de hand van ledigingen van containers met een bepaalde literinhoud. Waarschijnlijk zijn de containers niet altijd vol maar wordt wel de maximale capaciteit geregistreerd. De brandstofregistratie daarentegen is wel volledig. Verbruik Aspen, olie en papier is bepaald o.b.v. inkoop. Voorraad is hierin niet afgetrokken zodat daadwerkelijke verbruik niet in beeld is c.q. wordt toegeschreven aan juiste tijdsinterval.</i>			

Documenten:

- ✓ MT- verslage(half) jaarrapportages
- ✓ (half) jaarrapportages

6 Kwaliteitsmanagementplan

Dit document is opgesteld om aan te tonen dat het CO₂-reductiesysteem van Jos Scholman aan de eisen conform hoofdstuk 6.1 van ISO 14064-1 het GHG Protocol Standard Scope 3 voldoet. Omdat de eisen in de andere documenten geïntegreerd zijn, is besloten om hiervoor geen apart kwaliteitsmanagement plan op te stellen. Om specifiek aan te geven met welke documenten aan de eisen van hoofdstuk 6.1 uit ISO 14064-1 wordt voldaan, worden onderstaand deze letterlijke eisen opgesomd. Pers eis staat in de daaropvolgende tabel aangeven welk document uit het CO₂-reductiesysteem van Jos Scholman hieraan voldoet.

Eisen ISO 14064-1 | Hoofdstuk 6

6.1 Informatiemanagement

6.1.1 De organisatie moet de volgende procedures opstellen en onderhouden:

- a) Garanderen dat het informatiemanagement voldoet aan de eisen van ISO 14064-1
- b) Garanderen dat het consistent is met de principes van het GHG Protocol
- c) Regelmatig de compleetheid van de emissie-inventaris controleren
- d) Identificeer fouten en missende aspecten
- e) Documenteer en archiveer relevante emissiegegevens. Ook informatie over de managementactiviteiten

6.1.2 De informatiemanagement procedures moeten tenminste bevatten:

- a) De identificatie en beoordeling van de verantwoordelijkheden en de eigenaar van deze verantwoordelijkheden
- b) Het identificeren, implementeren en beoordelen van geschikte training voor medewerkers van het projectteam
- c) Het identificeren en beoordelen van de 'organizational boundaries'
- d) Het identificeren en beoordelen van de CO₂-emissiebronnen en afvoerplekken
- e) Het selecteren en beoordelen van rekenmethodes voor het berekenen van de emissie-inventaris
- f) Een beoordeling van de gebruikte rekenmethode
- g) Het gebruik, onderhoud en kallibratie van meetapparatuur (indien van toepassing)
- h) Het ontwikkelen en onderhouden van een systeem om data te verzamelen

- i) Regelmatige controles op accuraatheid van de berekening
- j) Periodieke interne audits en technische beoordelingen
- k) Een periodieke beoordeling van de mogelijkheden om het informatiemanagement te verbeteren

6.2 Documentbeheer

De organisatie moet een procedure opstellen om de documentatie te beheren en te archiveren. De organisatie zal de documentatie beheren en onderhouden als onderbouwing van de ontwikkeling en onderhoud van de emissie-inventaris zodat dit ook geverifieerd kan worden. De documentatie, op papier of digitaal, zal worden behandeld volgens het door de organisatie opgezette informatiemanagement.

NEN 14064-1	Documenten CO₂ reductiesysteem
6.1.1 a	CO ₂ Management Plan, H3
6.1.1 b	CO ₂ Management Plan, H3
6.1.1 c	CO ₂ Management Plan, H3 en Interne audit & zelfevaluatie
6.1.1 d	Interne audit & zelfevaluatie
6.1.1 e	CO ₂ Management Plan, H3
6.1.2 a	CO ₂ Management Plan, H6
6.1.2 b	CO ₂ Management Plan, H3
6.1.2 c	CO ₂ Management Plan, H3
6.1.2 d	CO ₂ Management Plan, H3
6.1.2 e	CO ₂ Management Plan, H3
6.1.2 f	CO ₂ Management Plan, H3
6.1.2 g	CO ₂ Management Plan, H3
6.1.2 h	CO ₂ Management Plan, H4
6.1.2 i	Interne audit & zelfevaluatie
6.1.2 j	Interne audit & zelfevaluatie
6.1.2 k	Interne audit & zelfevaluatie
6.2	CO ₂ Management Plan

7 Communicatieplan

In dit deel van het document wordt aangegeven op welke momenten er wordt gecommuniceerd omtrent het CO₂-reductiesysteem van Jos Scholman. Daarnaast wordt een overzicht gegeven van actieve deelname aan initiatieven.

7.1 Externe belanghebbenden

Hieronder worden de externe belanghebbenden opgenoemd. Dit zijn partijen die belang hebben bij reductie van energie en van de meest materiele CO₂-emissies. Tevens zijn het potentiële partners om mee samen te werken aan CO₂-reductie. Communicatie aan de externe belanghebbenden vindt plaats via de website van Jos Scholman en via externe mailing.

7.2 Interne belanghebbenden

Interne belanghebbenden zijn de medewerkers en het management van Jos Scholman. Deze zullen op de hoogte gehouden worden via nieuwsberichten op de intranet/nieuwsbord en de interne mail. Het management zal daarnaast betrokken zijn bij de besluitvorming van de te nemen reductiemaatregelen, de voortgang van de CO₂-reductie en overige hoofdzaken van het CO₂-reductiebeleid.

Hieronder een overzicht van de interne en externe belanghebbende.

Extern	Intern
<i>Commissaris</i>	<i>Directie</i>
<i>Rabobank</i>	<i>Medewerkers</i>
<i>Blömer Accountants</i>	<i>Acquisiteurs</i>
<i>Klanten:</i>	
<i>Gemeentelijke organisaties</i>	
<i>Rijksoverheden</i>	
<i>Provincies</i>	
<i>Waterschappen</i>	
<i>Ontwikkelaars</i>	
<i>Bouwers</i>	
<i>Leveranciers</i>	
<i>Onderaannemers</i>	
<i>Regionale omgevingsdiensten</i>	
<i>Adviseurs</i>	
<i>ZZp-ers</i>	
<i>Concurrenten</i>	
<i>Brancheverenigingen</i>	
<i>Mediapartijen</i>	

7.3 Projecten met gunningvoordeel

Communicatie over het CO₂-beleid van Jos Scholman betreft niet alleen het beleid van het bedrijf als geheel, maar ook het beleid ten aanzien van projecten die aangenomen zijn met gunningvoordeel. Over deze projecten zal specifiek gecommuniceerd worden met betrekking tot de CO₂-uitstoot van het project, de doelstelling en de voortgang in CO₂-reductie. Dit zal

hoofdzakelijk gebeuren via de algemene communicatieberichten van het bedrijf. Waar nodig wordt dit aangevuld met communicatie via het werkoverleg van het project.

7.4 *Communicatiemiddelen*

Voor het bereiken van de verschillende groepen belanghebbenden heeft Jos Scholman diverse typen media geselecteerd. De selectie is gebaseerd op de onderverdeling in interne en externe belanghebbenden. Onderstaand wordt voor de twee verschillende groepen separaat besproken hoe Jos Scholman bedrijven de communicatie gaat opzetten. De onderstaande middelen gebruiken wij voor de Interne communicatie:

7.5 *Interne communicatie*

7.5.1 *Managementoverleg*

Tijdens het managementoverleg zal 4 keer per jaar de voortgang en het resultaat van de Co2 reductiedoelstellingen worden beoordeeld tijdens het zogenoemde management review. Tijdens deze review wordt er ook bepaald of bepaalde documenten / procedures / doelstellingen aangepast dienen te worden op basis van de resultaten. De hieruit volgende management rapportage is de basis voor alle overige communicatie middelen / momenten.

7.5.2 *Uitvoerdersoverleg*

Tijdens het uitvoerdersoverleg wordt door de KAM-coördinator een update gegeven van de stand van zaken omtrent ongevallen, bijna ongevallen, toolboxmeetings en eventueel belangrijke onderwerpen voor dat moment. Hierin wordt meegenomen de halfjaarlijkse update omtrent onze CO₂ footprint. Dit overleg met verslaglegging, vindt tweewekelijks plaats, hierbij zijn aanwezig:

- Projectleiders
- Uitvoerders
- Planners
- Werkvoorbereiders
- Acquisitie
- Afvaardiging directie

7.5.3 *Toolboxmeeting*

Eén van de speerpunten van ons VGM beleid is het uitvoeren van de toolboxmeeting. Hierin zullen wij ingaan op de voordelen van energiebesparing / brandstofbesparing en wat het de samenleving oplevert.

7.5.4 *Personeelsbijeenkomst*

Tweemaal per jaar organiseert het bedrijf een personeelsbijeenkomst om het voorjaar en het kalenderjaar af te sluiten. Tijdens deze bijeenkomsten zal de directie de voortgang omtrent de CO₂ reductie doelstellingen mededelen.

7.5.5 *Intranet*

Het kantoorpersoneel van Jos Scholman heeft de mogelijkheid om via intranet nieuws te volgen. Net als op de website zal ook hier een link naar de CO₂ prestaties van Jos Scholman bekend

gemaakt zijn. Deze mail is om op de hoogte te blijven van CO₂ gerelateerd nieuws. Via Narrowcasting schermen door het pand heen, worden alle werknemers op de hoogte gebracht van nieuwtjes.

7.6 Externe communicatie

De communicatiedoelstellingen met de externe doelgroep omvatten de volgende acties:

De beleidsverklaring op de website van Jos Scholman bedrijven Specifieke aandacht voor CO₂ - emissie (footprint) op de website Deelnemerschap aan de CO₂ Prestatieladder

7.6.1 Website

De externe transparantie (lees communicatie) komt voornamelijk tot stand via de website www.joscholman.nl. Om deze transparantie te kunnen realiseren is op de website het kopje Duurzaam en CO₂ (onder kopje over Jos Scholman) aangemaakt worden met gerelateerde onderwerpen en rapporten worden ondergebracht. Eens per halfjaar zal de CO₂ rapportage hier openbaar gemaakt worden.

7.6.2 Tijdschrift

In het tijdschrift wat eens per jaar wordt uitgegeven, wordt ook geschreven over onze duurzame plannen richting de toekomst.

7.6.3 Financiën

Kosten gerelateerd aan het energiemangementplan en alle bijbehorende facetten c.q. bijlagen worden separaat geboekt op de kostenplaats voor de certificeringen. Jaarlijks wordt voor deze kostenplaats door de directie het budget vastgesteld.

7.7 Planning

Per jaar wordt door KAM voor de CO₂-Prestatieladder in samenspraak met de directie een jaarplanning communicatie opgesteld. Deze planning is gebaseerd op reeds bekende vergaderpatronen die zowel intern als extern vastgelegd zijn. Aansluitend wordt er per communicatie moment aangegeven wat, hoe en door wie er gecommuniceerd wordt alsmede wie er verantwoordelijk is voor de input. Tijdens de jaarlijkse evaluatie van het energiemangementplan van Jos Scholman worden ook de resultaten van de communicatie matrix besproken en waar nodig bijgesteld. De planning staat in onderstaande tabel.

Doelgroep	Instrument	Inhoud	Doel	Streefwaarde	Actiehouder
Medewerkers	Intranet en nieuws schermen	Vermelden CO ₂ gerelateerde nieuwsitems	Informeren & kennis delen	Iedere 6 maanden	KAM en Marketing
	Posters en flyer	Activiteiten/lopende zaken en initiatieven vermelden	Informeren, bewustzijn kweken	Waar mogelijk	KAM en Marketing
	Toolboxmeeting	Activiteiten/lopende zaken en initiatieven vermelden	Informeren & draagvlak creëren	Minimaal 2 x per vestiging	KAM
Medewerkers/ Opdrachtgevers/ Zakenpartners	Kennisdeling bijeenkomsten	CO ₂ nieuwsitems	Informeren/kennis delen/draagvlak creëren	2 keer per jaar	KAM/directie
	www.joscholman.nl	Speciaal ingericht CO ₂ -site	Informeren & kennis delen	Continu	KAM
	www.joscholman.nl	CO ₂ footprint/ CO ₂ reductie-doelstellingen en maatregelen	Informeren/kennis delen/draagvlak creëren	2 keer per jaar	KAM
Werk (Actie) - groepen	verslagen	Reductie en doelstellingen	Informeren & kennis delen	Max 4 keer per jaar	Directie
Onderaannemers Leveranciers Transporteur	Leveranciers/ beoordeling	milieubelasting	Informeren/kennis delen/draagvlak creëren	1 keer per jaar	KAM/directie
	www.joscholman.nl	Speciaal ingericht CO ₂ -site	Informeren & kennis delen	2 keer per jaar	KAM/directie
	www.joscholman.nl	CO ₂ footprint/ CO ₂ reductie-doelstellingen en maatregelen	Informeren/kennis delen/draagvlak creëren	2 keer per jaar	KAM

Colofon

<i>auteur(s)</i>	<i>Hans Kooijman, Marjan Kloos en Christine Everaars</i>
<i>kenmerk</i>	<i>CO₂ Management Plan</i>
<i>datum</i>	<i>17 augustus 2018</i>
<i>versie</i>	<i>1.1</i>
<i>Verantwoordelijk manager</i>	<i>Linda van Schaik</i>

Handtekening autoriserend verantwoordelijk manager:

.....